

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Da Danmark sagde nej

50 ÅR
29. august

Forsiden til temapakke til historieundervisningen om tiden omkring den 29. august 1943.
Den dag - da danskerne sagde nej til samarbejde med den nazistiske besættelsesmagt.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lunde-borg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehemmets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 74 40 53 42.

Tilsynsførende: Ejler Mortensen, Nørregade 6, 6440 Augustenborg, tlf. 74 47 17 04.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72. Giro 1000 780.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09. Giro 1000 780.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lunde-borg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Sektionschef Hans Bøjlund
Påbyvej 36, 6000 Kolding
Tlf. 75 56 90 49

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. 97 12 11 84

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2.th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86
Sommer 42 30 64 58

Læge Axel Jørgensen
Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhjemmet, 5750 Ringe
Tlf. 62 62 31 63

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

Herreekviperingshandler
Carl Otto Larsen,
Lærkevej 6, 6440 Augustenborg,
Tlf. 74 47 11 60

General Fl. B. Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby
Tlf. 42 88 12 42
Sommer: 42 65 05 11

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Fhv. bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose
Tlf. 42 48 56 74

Bladet

Pigtraad- Gestapofangen

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Jens Erik Finderup
Gadstrupparken 3
4621 Gadstrup
42 39 09 91
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 80.- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 80.- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udlevere-
ringsspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Kaj Christensen
Præstegårdsvænget 16
5210 Odense NV
66 13 80 10

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Hilsen til Prins Hamlet.....	63
Undervisningsministeren om 29. august.....	64
Samarbejdspolitikken gik fallit.....	66
Bomærke i Hadsund.....	68
Runde dage.....	70
En dagbogs lange rejse.....	71
Foreningerne.....	72-79
Mindeord.....	79

De følgende numre af vort
blad udkommer 1/10 og 15/11
1993. Stof må være redaktio-
nen i hænde senest en måned
før.

Fangesammenslutningens Rekreativsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreativophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreativopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreativshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreativopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreativ- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Æbeløgade 1, 2100 København Ø.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreativ formål eller -hjælp i særlige trangstilfælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anderkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 4

AUGUST 1993

48. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjelpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horslerød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

29. AUGUST

1943

HAMLET-PRINS AF DANMARK-
DRØMMESYGE NAR,
LÆNGE HAR DU TØVET,
FØR DU GAV DIT SVAR:

VAR END HÅNDEN LAMMET
AF FORRÆDERI,
ENDNU ANDEN FLAMMED
UNG OG VILD OG FRI.

ENE MIDT VRIMLEN,
TAVS OG INDADVENDT
MEN MOD STJERNEHIMLEN
STIRREDE DU SPÆNDT.

INGEN KAN DIG RÅDE,
TVIVLER UDEN TRO.
HIMMELRUMMETS GÅDE
SPLITTED SINDETS RØ.

DU MÅ TØVE, STANDSE,
MIDT I TVIVLENS NØD.
VENTER FÆRENS KRANSE
ELLER MARTYRDØD.

HER DET IKKE GÆLDER
LØN OG VEDERLAG,
SEJREN IKKE HELLER
ELLER NEDERLAG.

SELVE DET AT VÆRE,
DET STÅR NU PÅ SPIL
LEVE UDEN FÆRE?
DØ FOR DET DU VIL.

HANDLE ELLER TÆNKE -
TIE ELLER SLÅS?
BRYD DIN FANGELIENKE,
BYD DIN FIENDE TRODS!

TVUNGET UD I HANDLING
GRIBER DU DIT SVÆRD,
ENE MÅ DU KÆMPE,
HERSKER UDEN HÆR.

DU KAN IKKE VIGE,
VÆLGE KAN DU EJ.
PRINS AF DANMARKS RIGE -
DER ER KUN EEN VEJ

OLAV HOLST

Undervisningsministeriet

Til folkeskoler, frie grundskoler, gymnasier og HF-kurser, erhvervsskoler og skoler under ministeriets folkeoplysningsafdeling

Det er 50 år siden!

Den 29. august 1943 brød det officielle Danmark med den tyske besættelsesmagt, og i oktober samme år blev det store flertal af de danske jøder reddet fra deportation til tyske koncentrationslejre og bragt i sikkerhed i Sverige.

50-året for disse begivenheder, der blev afgørende for Danmarks stilling i efterkrigstiden, vil blive markeret ved en lang række arrangementer ud over landet.

»Samvirket Folk & Forsvar« har fra Statsministeriet modtaget en bevilling til fremstilling af en temapakke med materiale, der belyser begivenhederne den 29. august 1943, og som er tænkt som en hjælp for de lærere, der vil markere 50-året i deres undervisning.

4.000 temapakker vil i begyndelsen af juni blive fordelt til amtscentralerne, hvorfra skolerne kan rekvirere dem.

Endvidere vil Danmarks Radio i samarbejde med Mosaik Trossamfund udgive et undervisningsmateriale, som vil udkomme i efteråret.

Dette elevaktiverende materiale vil belyse datidens jødeforfølgelser og samtidig give anledning til at drage paralleller til nutidens forfølgelse af etniske og religiøse mindretal.

Jeg vil opfordre skolerne til at udnytte disse materialemuligheder - og dermed yde deres bidrag ved at orientere eleverne om begivenhederne for 50 år siden og om deres baggrund.

Med venlig hilsen
Ole Vig Jensen

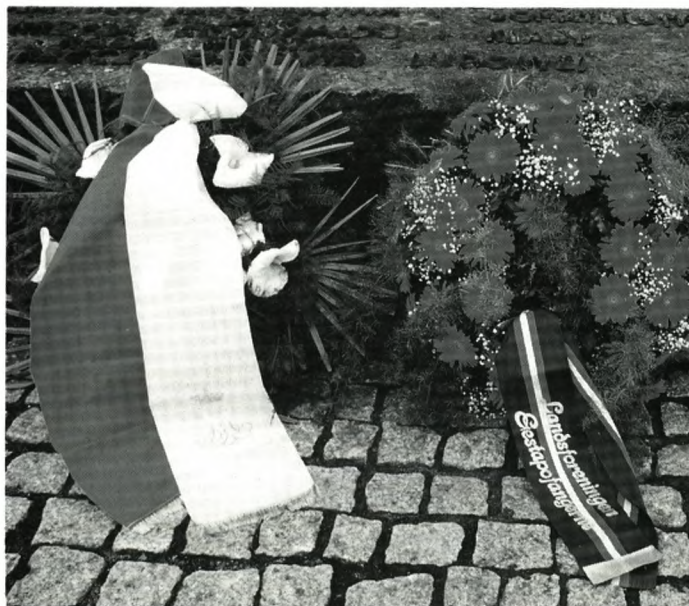
Temapakkens indhold

Temapakken er sendt til 4.000 skoler og undervisningsanstalter gennem »Samvirket Folk og Forsvar« Man regner med, at vi i Danmark har 2.000 folkeskoler.

1. Idéhæfte til lærerne Samvirket Folk og Forsvar
2. »Endelig« - 29. august 1943 af Jørgen H. Barfod Frihedsmuseets Venners Forlagsfond
3. »Sådan oplevede jeg 29. august 1943« Beretning fra Søværnets personel Danmarks Marineforening
4. »29. august i forsvarspolitisk sammenhæng« Landsforeningen Værn om Danmark
5. »29. august 1943 - da alting blev anderledes« Civilforsvars-Forbundet
6. »Handsken tages op« Syv danskeres refleksioner over modstandskampen Atlant-sammenslutningen
7. »Vi svigtede ikke« Et båndet radioprogram v/Vibeke Bagge Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste
8. »Den illegale presse« Temaavis udarbejdet af elever ved Danmarks Journalisthøjskole. 2. ekspl. Samvirket Folk og Forsvar.
9. »Hvordan oplevede du besættelsestiden?« Oversigt over foredragsholdere. Frihedskampens Veteraner m.fl.
10. »Frihedsmuseets Skoleinformation« Museet for Danmarks Frihedskamp
11. »Fakta« Samvirket Folk og Forsvar
12. »V 3« Panservognen i klippe/foldeark. Samvirket Folk og Forsvar
13. »NEJ...og atter NEJ...« Plakat i 2 ekspl. Samvirket Folk og Forsvar

Dronningen og prins Henrik besøgte Auschwitz og Birkenau. (Foto: Leo Hansen, Thisted)

Leo Hansen, Thisted lagde Gestapofangernes krans ved siden af dronningens. Gid vi havde råd til farver. (Foto: Leo Hansen).

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-1945

1943 – 29. AUGUST – 1993

MINDE-FEST

KØBENHAVNS RÅDHUSHAL

29. august kl. 15.00

**PROLOG skrevet og læst af OLE ERNST
TALER chefredaktør HERBERT PUNDIK**

**Der nedlægges krans ved monumentet for
KØBENHAVNS FALDNE 1940-1945**

**Københavns Brandvæsens Orkester og
Unlimited System Band spiller.**

**Ved underholdningen medvirker
operasanger KIRSTEN VAUPEL
Skuespiller OLE ERNST
Operasangerne TOVE HYLDGÅRD og TONNY LANDY.**

**Evt. uafhentede billetter kan fås ved henvendelse til
Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted.**

Samarbejdspolitikkens fallit

29. august 1943

Det begyndte i Odense

Af Kaj Christensen

OPTAKTEN

Odense var den næststørste industriby i Danmark, og havde dermed mange organiserede arbejdere, der var strejkevante.

Den lille - berømte - dråbe, der fik vandet til at løbe over, var tyskernes placering af bevæbnede vagtposter på en saboteret nybygning på Odense Stålskibsværft.

Dette ville arbejderne ikke finde sig i.

Denne konflikt med mere end 3000 arbejdere, der nedlagde arbejdet - strejkede - blev vundet den 5. august 1943 100 pct., og herefter »sprang« strejkevåbnet til Esbjerg, hvor det udviklede sig til en egentlig generalstrejke, hvor ikke alene arbejderne strejkede, men hvor også funktionærer, kontorer og butikker fulgte med. Ja, stort set hele byen.

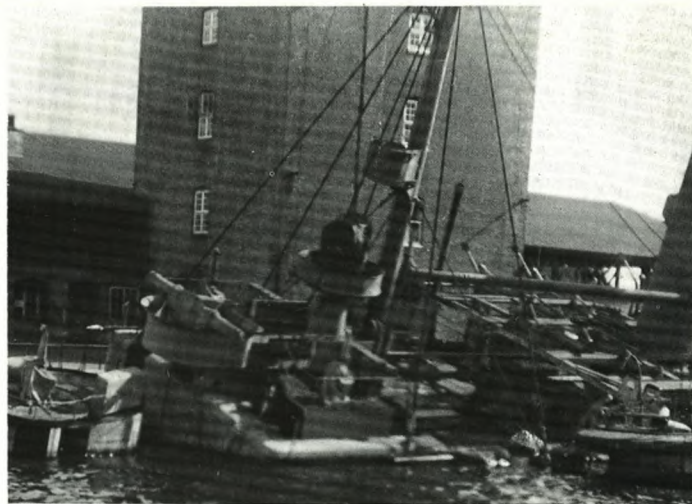
Tyske provokationer

I Odense var der i dagene 12.-15. august flere tilløb - på grund af tyske provokationer - unge menneskers rudeknusninger, slagsmål mellem danske, såvel de i Odense garnisonerede danske soldater, samt andre unge mennesker og de tyske soldater, ligesom det ofte gik ud over forretninger og også private hjem, hvor man mente, at disse arbejdede for tyskerne, eller havde nazistiske sympatier.

Den 16. august fortsatte om aftenen disse rudeknusninger og slagsmål, hvilket fik tyske soldater - i store flokke på 50 til 100 mand - til yderligere at eskalere modsætningerne.

Bajonetter og skud

Den 17. august udviklede provokationerne sig, og de tyske soldater anvendte nu både bajonetter og våben, ligesom de skød ind i folkemængden.

Agterskibet af artilleriskibet »Peder Skram« sænket af Marinestaben

Færdselsforbud

Onsdag morgen den 18. august nedlagde arbejderne på fabrikkerne Frederiksbroen, Thrige, Allerup DAE og Skibsværftet arbejdet. Ved 10-tiden lukkedes kontorer og butikker, og strejken forplantedes - stort set - til hele byen. På grund af flere sabotagehandlinger og unge menneskers rudeknusninger og slagsmål med tyskere, samt igen uorganiserede angreb fra disse på forretninger, hvor man vidste - eller troede - at indehaveren havde nazistiske sympatier, indførtes kl. 13.30 færdselsforbud.

Den 19. august kl. 7.00 ophævedes forbudet, men allerede kl. 9.50 måtte det igen indføres. Også selv om opråbet til Odenses befolkning om normalisering var vedtaget af bl.a. borgmesteren og smedenes formand.

De kommunale værker

Samme dag den 19. august vedtog arbejdere og funktionærer ved de kommunale værker at nedlægge arbejdet. Dette blev dog forhindret ved en aftale med magistraten.

På grund af udviklingen i Odense blev der indkaldt politistyrker fra Frederiksberg, Århus, Haderslev og Sønderborg samt fra politiskolen, ialt ca. 700 mand.

Selv om dagen forløb nogenlunde roligt, gik arbejderne dog ikke i arbejde.

Møder - møder - møder

Der afholdtes møder på Rådhuset med mange myndigheder, fagforbundsformænd og den tyske besættelsesmagt, ligesom der var kontakter til regeringen.

Mandag den 23. august udsendtes så en »avis«, hvori der blev redegjort for aftalerne mellem borgmesteren og de tyske myndigheder. Ligeledes var der i samme »avis« en udtalelse fra arbejdsminister Kjærbo.

Arbejdet skulle nu genoptages, og en del gik også i arbejde, men allerede ved 12-tiden var der igen arbejdsnedlæggelser.

Nye møder i Fællesorganisationen, hvor 500 tillidsmænd deltog, og et andet møde med ligeledes 500 erhvervsfolk udmøntede sig i, at arbejder SKULLE genoptages.

Procession til stadion

Smedene havde indkaldt til møde i Fyens Forum, hvor 2000 mand deltog, og hvor man med stort flertal vedtog at gå i arbejde, samtidigt havde et tidligere nedsat strejkeudvalg på 9 mand fået forsamlet flere tusind menne-

Minelæggeren »Lougen« sprængt af besætningen

sker uden for Fyens Forum, hvorfra man gik i procession til Stadion, hvor der holdtes møde.

Der vedtoges en skarp resolution mod den måde, Fællesorganisationen havde været arbejderne krav på.

Tirsdag den 24. august var strejkerne overstået, og alle mand i arbejde.

Bisættelsen

Den 25. august skulle en under urolighederne hårdt såret kollega, der nu var død, bisættes kl. 12.00.

Dette modsatte de tyske myndigheder sig, og gennem forhandlinger mellem disse, borgmesteren, politimesteren og embedsmænd, samt i forståelse med afdødes familie fandt bisættelsen sted kl. 8.00, hvor kun den nærmeste familie måtte være til stede.

Da arbejdspladserne hørte dette, og da mange af kollegerne på den måde blev frataget retten til at tage afsked med en kammerat, gik mange fra de store arbejdspladser igen.

Det koster

Strejkerne og de andre protester mod besættelsesmagten kostede en stor del en indlæggelse på sygehuset.

56 blev indlagt, heraf 11 med skudsår.

Samarbejdspolitikken

Ophørte den 29. august 1943.

Regeringen måtte gå af, da urolighederne fortsatte i de større byer særlig voldsomt i Aalborg.

Noget - nogen

Generalstrejkerne - af nogen historikere kaldet folkestrejker - er ofte - særligt af mange daværende politikere og fagforeningsfolk kaldt spontane, hvilket er noget helt forvrølet sludder.

Strejker opstår aldrig spontant, der skal noget, eller nogen, til at sætte dem i værk.

Dette »noget« var på samme gang det økonomiske pres, der særligt i 1941 og 1942 var lagt på arbejderbevægelsen, det var forsyningsituationen og provokationen fra tyskerne og ikke mindst fra danske landsforrædere, samt den hårde tone fra De Samvirkende Fagforbund over for specielt værftsarbejderne om et 40 pct. faretillæg. Og »nogen«, det var de meget bevidste værftsarbejdere, der gik foran.

DKP »hægtede« sig dog hurtigt på, og gennem det illegale blad »Trods Alt« blev strejkerne og dermed modstanden mod tyskerne mere organiseret.

Historiske bøger Alle historiske bøger, doktorafhandlinger og andre skrifter peger entydigt på, at det var folket i bredeste betydning, der gjorde oprør mod samarbejdspolitikken.

At strejkerne egentlig ikke - i de første augustdage, var styret fra politisk hold, men kom overrumplende for politikerne, også selv om samme politikere gennem opråb og proklamationer, godt hjulpet af DSF, erhvervsorganisationerne, den samlede legale

presse og rigsdagsmændene, der rejste landet tyndt og holdt møder. På gaden blev borgerne direkte og ofte, korpørligt af det danske politiforsøgt »banket« på plads.

Danmark anerkendt

Men den gik ikke.

Folket og modstandsbevægelsen ville noget andet.

Det kostede både blod og liv, men danskeren ville ikke længere »bøje nakken«.

Ikke mindst generalstrejkerne op til den 29. august 1943 var med til, at Danmark af De Allierede blev anerkendt som en kæmpende nation.

Samarbejdspolitikken havde endelig spillet fallit.

NOTE: Dette er selvfølgelig - det kan ikke være andet - kun fragmenter af begivenhederne i Odense op til 29. august 1943.

kc.

Som et minde om disse begivenhedsrige dage op til den 29. august 1943, vil der i Odense på 50-årsdagen i Rådhusshallen blive et omfangsrigt seriøst arrangement.

Se omtalen andetsteds i BLADET.

ODENSE 29. AUGUST

Foreløbigt program (ændringer forbeholdes)

I RÅDHUSHALLEN KL. 20.00

- Velkomst: **Borgmester Verner Dalskov**
- Prolog: *Af Halfdan Rasmussen fremført af skuespiller **William Rosenberg**.*
- Taler af: **Frode Jakobsen**, Danmarks Frihedråd
Vincent Lind, Modstandsbevægelsen, KZ-fanger
Hans Kirchhoff, Folkestrejken 29. aug. 1943
Kaj Hansen, Frihedsrådets Lokalkomité
- Solosang: **Lisbeth Geihede**
En lærke letted, Mads Nielsen
I dag står flagstangen nøgen,
Nordahl Grieg
Kærlighed til fædrelandet,
N.F.S. Grundtvig
- Musik: **Odense Symfoniorkester**
- Sange: *Fra operaen Nebukadnezar.*
Slavernes kor under medvirken af
Odense Universitetskor.
- Fællessange: **Frihedssangen og**
Der er et yndigt land.
- Aftenens konferencier: **Rådmand Søren Møller.**
- Arrangører: **Tidligere modstandsfolk,**
KZ-fanger og
De Erhvervshæmmede fra
Frihedskampen Odense afd.
samt Odense kommune.

FRI ENTRE. Program kan købes.

kc

Antagelig ministrygeren »Søhesten« sænket af besætningen

Bomærke på Bernadottegården i Hadsund 29.8.1993

**Bernadotte-
gården i
Roskilde
29. august 1993**

Det smukke, farvestrålende symbolske mærke

Den kendte Aalborg-maler Carlo Wognsen var også en god modstandsmand. Han døde allerede i 1979, men hos mange lever hans minde stærkt. Fx på Bernadottegården i Hadsund, hvor man da også den 29. august vil afsløre et sjældent smukt kunstværk, som han i sin tid skabte til dette sted.

Lidt kronologi: Bernadottegården i Hadsund har altid levet i ro og fredelighed. Modsat Roskildes Bernadottegård, hvor der alt for ofte har været krig i og omkring bestyrelsen.

Men, altså 4. april 1970 blev der etableret en bestyrelse i Hadsund. 29. august 1975 nedlagde man grundstenen. Til stede var bl.a. dronning Ingrid og grevinde Estelle Bernadotte, den svenske grev Folke Bernadottes enke, ham med De hvide Bussers redningsaktion af især skandinaviske fanger i krigens sidste fase. 5. maj 1977 kunne man så indvi denne institution i Hadsund. Ved den lejlighed talte Carlo Wognsen formfuldendt for dronning Ingrid, og han sluttede med at overrække hende det bomærke, som han havde udformet så

smukt og gennemtænkt til stedet.

Man har en grøn baggrund, som symboliserer foråret og den nyudsprungne bøg. Inde i feltet har man så et stort V i guld. Med en brændende fakkel. Altså V-tegnet for friheden og sejren. Man kan også tale om romertallet V=5 for 5/5. Endelig er frihedsbevægelsens armbind med, som til-siger os, at frihed til alle tider er noget, man må være rede til at kæmpe for.

Det var Wognsens tanke, at en stor bar, hvid gavl på Bernadottegården skulle have bomærket op udvendigt og i stort format (de hvide mure stod for De hvide Busser). Han havde nogle tekniske problemer og var tillige døds-mærket. Han døde i 1979. I 1977 ville han også godt have bomærket solgt som et lille emblem til fordel for, at bomærket kunne komme op. Både i Hadsund og Roskilde.

Per Madsen, i dag 72 år, som har siddet i bestyrelsen siden starten som sekretær, skrev til Roskilde, men fik aldrig svar. Men i Hadsund har man stadig Carlo Wognsens bomærke på brevpapiret, og det sker, at personalet bærer en udgave af det.

Et bomærke på 2 meter i diameter afsløres

Og nu sker der så endelig noget. På 18-års dagen for grundstensnedlæggelsen, og altså på 50-års dagen for, at den danske regering omsider gik af i 1943, og vi alle fik mere klare linjer overfor tyskerne, afsløres på denne hvide ydermur bomærket i størrelsen 2 meter i diameter. Carlo Wognsens enke, Birte, har været i Venedig og selv udvalgt mosaik-stifter til udsmykningen. I denne tid arbejder hun sammen med en murermester på at få hele dette mosaikarbejde færdigt.

Bernadottegården, hvis formand nu er socialudvalgsformand Anni Sørensen, Hadsund, råder over 32 beskyttede boliger samt 38 værelser med 44 plejehjemsboere, idet man nogle steder har ægtepar boende. I øjeblikket er der 14 modstandsfolk boende, og flere står på venteliste, når der bliver ledige pladser. Alle siger, tonen er god, og at folk er glade for at være her. Der kommer fx også nu og da gamle fanger fra København for at bo her.

Den 29. august begynder det officielle program kl. 11. Her taler først borgmester Lau Jensen, Hadsund, som afslører det store ny mosaik-bomærke. Så spiller byens skoleorkester. Fru Birte Wognsen taler. Derpå journalist Johs. Rasmussen, Vejle (om betydningen for Danmark af denne skelsættende dato fra 1943). Og så er der samvær på Bernadottegården.

Johs. Rasmussen

Den 29. august er Bernadottegårdens fødselsdag, og den bliver hvert år fejret af beboere, personale og venner.

Dagen begynder ved Bernadottegårdens Mindeeg med fællessang og tale.

I år bliver dagen særlig festlig, idet den del af vejen Ibsgården, hvor Bernadottegården har adresse, ændrer navn til H.H. Kochs Vej.

Hermed er et mangeårigt ønske gået i opfyldelse for Fangesammenslutningen og skiftende bestyrelse: - At knytte afdøde departementschef H. H. Kochs navn til Bernadottegården som en hyldest og tak for H.H. Kochs indsats under den tyske besættelse for danske i tyske KZ-lejre.

Plan- og ejendomsudvalget i Roskilde kommune har nu efter henvendelse fra de tre byrådsvalgte bestyrelsesmedlemmer besluttet, at den sidste del af vejen Ibsgården kan ændre navn til H.H. Kochs Vej. Det forventes godkendt af byrådet den 18. august.

Arrangementet, hvortil alle er velkomne, begynder den 29. august kl. 10.30 med sang og musik ved indvielsen af det nye vejnavn. Derefter finder højtideligheden sted ved Minde-egen, hvor Jørgen H. Barfod vil belyse H.H. Kochs liv og gerning.

Arrangementet slutter med en lille reception, hvor Bernadottegården er vært.

* Onsdag den 16. juni havde TV2 besøg af Villy Mørk Jensen, Sjørring (ved Thisted). Vi fulgte bl.a. hans vandring til fængslet i Berlin, hvor faldøksen stadig har sin opstilling.

* Onsdag den 30. juni fulgte TV2 Hans Bøjlund på skærmen. Han overførtes i oktober 1944 til Neuengamme og fik fangenummer 60 835. Under udsendelsen besøgte man Dokumentenhaus, der jo ligger lige ved lejrpladsen, her fortalte han med egne ord om, hvordan han oplevede lejren.

Det er godt, at TV. af og til sætter ind, glemslen er jo vor værste fjende.

»Et vendepunkt: 29. august 1943!«

Villy Mørk Jensen

29. august blev i 1943 for nogle unge mennesker i en lille provinsby på Fyn et vendepunkt for livet.

Byen, Bogense, havde bl.a. et jernstøberi, hvor nogle læringe og maskinarbejdere allerede i 1942 havde taget fat på modstandsarbejde. Alle var fra 17-25 år.

Fabrikkens driftsleder, ing. Skov Pedersen, var med. Han havde kontakt med bl.a. en sagfører og sygehusets overlæge. Bogense var en lille småborgerlig by, hvor alle kendte alle. Langs gaderne havde hvert eneste hus et gadespejl, så alle var godt orienteret.

Ungdommen var også medlemmer i sportsforeningen. En af dem var en kendt bokser, men i øvrigt var vi mest børn af forældre, der for størstpartens vedkommende

var arbejdere. Vort første illegale blad døbte vi »Svine-tællingen«. Det blev skrevet på en skrivemaskine, som vi lånte af en lokal købmand.

På byens hotel var de tyske indlogeret, der holdt vagt i rådhuset, hvorfra de havde en telefonledning ned til hotellet. Den fik vi da skåret ned.

Byens skomager forsålede støvler for tyskerne, så dem stjal vi og gemte dem under dansegulvet ude i Fredsskoven.

I Skovby uden for Bogense oprettede tyskerne en lyttepost, og dermed kom der mere gang i begivenhederne. Der kom både soldater og Funkermädels til byen for at få deres part af flødeskumkagerne. Da de en nat skulle tilbage til lejren, ændrede vi sporskiftet, så toget i stedet endte i remisen. Ellers benyttede de cykler for at komme til bal i Fredsskoven, så det

var nærliggende en aften at snitte samtlige dæk. Vi listede ud i køkkenet og forsynede ølflaskerne med RAF-mærker. Alt sammen småting.

Men i foråret 1943 kom vi i forbindelse med SOE i Odense. De skaffede os pistoler og sprængstof. Så kunne det for alvor gå løs. Bagefter er det nemt at se, at det ville ende galt.

Men der var også lyspunkter:

Engang skulle vi ødelægge et autoværksted mellem Bogense og Middelfart. Hos en kammerat sad vi og fabrikerede bomberne. Så cyklede vi de 15 km ud til stedet. Desværre lå kroen ved siden af værkstedet, og der var der bal, så vi måtte køre en tur i ventetiden. Endelig blev ballet slut. Vi fik anbragt sprængstoffet i nogle busser i værkstedet, og forsvandt så igen.

Næste morgen fik vi at vide,

at et kærestepar havde befundet sig på bagsædet. Der skete dem ikke noget. Men nu var manden bange for, at tyskerne skulle tro, han havde været med. Så han blev sendt til Sverige.

Vor sidste sabotage foregik den 21. august i Bogense. Det var meningen, at vi skulle have haft hjælp fra Odense, men det var ikke muligt for SOE-folkene at nå igennem. Så ved fælles hjælp fik vi lavet aktionen, der resulterede i arbejdsnedlæggelse og demonstrationer i byen. Det var optakten til, at nu var det danske folks tålmodighed bristet.

Da vi så nåede til 29. august, blev der rundt om i Bogense arresteret mange borgere. Fra vor gruppe blev tre hentet og noget senere to andre, og endte alle i Tyskland, hvorfra vi blev hentet hjem af De hvide Busser.

VMJ

Lidt humor fra hverdagen

Nu i 50-året for den 29. august 1943 får jeg lyst til at berette lidt om, hvordan jeg oplevede den dag og de følgende dage. Der var nemlig et par sjove episoder i den forbindelse.

Men først lidt af baggrunden for, at jeg fik disse oplevelser. Jeg var blevet arbejdsløs een af de første dage i april efter længere tids fast arbejde. Der var utroligt mange arbejdsløse bagere dengang. Mestrene manglede varer, og så havde de jo ikke brug for svende.

Nå - men det går godt 14 dage. Så bliver jeg tilsagt til at møde i amsarbejdsanvisningen. Jeg møder selvfølgelig op som beordret og spørger, hvad de vil mig.

Jeg får et meget brovtende svar fra kontorchefen; jeg skal i statsungdomslejr, fordi jeg har været arbejdsløs over 14 dage. Jeg svarer dertil, at der er mange, der har været arbejdsløse meget længere, og at han ikke har spurgt mig, om jeg vil.

Jeg får den besked, at jeg er ugift, og jeg kan bare tage no-

get arbejde. Der er masser af det, siger den høje herre.

Jeg tillader mig at spørge, om han kan anvise mig noget - og hvor.

Jeg får den besked: »Karup og Aalborg flyveplads.«

Så bliver jeg tosset og råber højt, at jeg ikke troede, det var et tysk anvisningskontor. Jeg farer rasende ud og smækker voldsomt med døren.

Spærret for understøttelsen

Derefter går jeg op til min fagforeningskasserer og fortæller ham, hvad jeg har sagt. Han svarer: »Peter - jeg ved det allerede. Han har ringet fra anvisningen og fortalt, hvordan du har optrådt, og samtidigt er der spærret for understøttelsen.«

Jeg svarer bare: »O.K., så tager jeg på landet og hakker roer eller andet arbejde.«

Samme eftermiddag kommer kassererens kone gående op til mine forældre og siger, at jeg skal på arbejde næste morgen hos bagermester Mortensen, Møllevangen 2. Det er 100 m fra min bopæl.

Bagermesteren havde ringet samme eftermiddag, at han skulle have en stabil svend. Kassereren fortalte om mig og fik det svar: »Det er lige en mand efter mit hoved.«

Jeg mødte selvfølgelig op næste morgen og blev budt velkommen med ordene: »Madsen - De er en mand, der har den indstilling, jeg sætter pris på, men inden vi kommer længere, så vil jeg gerne fortælle Dem, at jeg har haft 28 svende på een måned, og jeg vil lige gøre Dem opmærksom på, at jeg har dårlige nerver, så De skal ikke tage Dem af, når jeg råber op.«

Jeg svarede til det: »Helt i orden, hr. Mortensen. De siger selv, at De er tosset, så for mig kan De råbe lige så meget, De vil.«

Vi fik et fint samarbejde uden et ondt ord imellem os. Jeg var der, til jeg blev arresteret den 7. februar 1944 kl. 7.30 i bageriet af 8 gestapofolk - men det er en helt anden historie.

29. august med smukt vejr

Nå - men til 29. august. Det var en søndag morgen med meget smukt vejr. Jeg gik hjemmefra kl. 3.30 for at være i god tid. Jeg kunne høre råben og skrigen plus en masse motorlarm ude fra dragonkaseren. Der var kun ca. 1 km i luftlinie.

Jeg gik i gang i bageriet. Mester var endnu ikke kommet derover. Pludselig ved 4.30-tiden bliver døren revet op, og ind styrter en halv snes tyske soldater med geværer og maskinpistoler og en leder i spidsen. Jeg hører lige: »Oh - ein Bäcker«.

Så går de igen, og i det samme kommer mester. Han spørger selvfølgelig, hvad der er galt, og det viser sig, at de har kunnet se en smal lysstribe ved vinduet. Derfor kom de farende ind, der var nemlig blevet oprettet en post udenfor. Bageriet lå lige ved et vejkryds, hvor 6 veje støder sammen.

Samtidigt kom der jo spærretid mellem kl. 22.00 og 6.00, så næste morgen var jeg spændt på, hvordan jeg skulle

komme på arbejde. Kl. 3.45 mandag morgen bliver der banket på mit vindue, og jeg hører en tysk stemme sige: »Bäcker - ausstehen«. Jeg kiggede ud og så to tyske soldater stå udenfor. De grinede og sagde: »Nach Arbeit«.

Så eskorterede de mig på arbejde. Mester var gået ud til vagtchefen, og han havde forklaret, at han ikke kunne få bageriet igang, før jeg kom. Vagtchefen var holstener og kunne lide dansk; derfor sendte de to soldater hen efter mig efter mesters anvisning.

Jeg fik besked på at gå ned på den tyske kommandatur og få et »Ausweis«, der gav mig ret til at færdes i spærretiden; men vedkommende dame, der stod for udstedelsen, havde jeg haft flere sammenstød med.

Eskorteret på arbejde 5 dage

Jeg gik tilbage til min mester og fortalte det. Resultatet blev, at i 5 dage blev jeg hver morgen eskorteret på arbejde. Så blev det vagtchefen for meget. Han ville vide, hvorfor jeg ingen Ausweis kunne få.

Jeg sagde, som det var, at vedkommende dame og jeg ikke var på talefod. Han grinede og ville vide, hvem det var. Jeg fortalte det, og han ringede hende op. Samtidigt gav han besked på, at jeg SKULLE have et Ausweis, så snart jeg kom derhen. Så jeg var den, der hoverede overfor vedkommende dame.

Efter kort tid blev spærretiden ophævet, så jeg kunne møde, som jeg plejede.

Peter Møller Madsen

Ved
**P. Feddersen,
Lundeborg**
5874 Hesselager,
tlf. 62-25 14 77

Grethe Dössing, Frimestervej 81, 2400 København NV. (Ravensbrück 84.445) 80 år den 29. august.

Else Bjarneson, Trindelvej 66, 9990 Skagen. 80 år den 2. september.

Mogens Köhl, postboks 97, 2900 Hellerup. 70 år den 2. september.

Carlo Andersen, Stadion Allé 15, 8000 Århus C. 90 år den 2. september.

Knud Martin Christensen, Fyrreparken 120, 5240 Odense NØ, 70 år den 4. september.

Helge Blicher Hansen, Pilelykken 2, 3770 Allinge. 70 år den 4. september.

Harry Overgaard, Marholmen 27, 2670 Greve Strand. 75 år den 4. september.

Frands Sørensen, Sct. Clementsgade 7, 7900 Nykøbing M. 75 år den 6. september.

Inge A. H. Andersen, Ruderdalsvej 86 A, 2840 Holte. 70 år den 6. september.

Svend Holger Kristensen, Dalgas Boulevard 5, 1.th., 2000 Frederiksberg. 75 år den 6. september.

N. F. Winther, Jørgensgård 48 A, 6400 Sønderborg. 75 år den 7. september.

David Jørgensen, Dr. Margrethesvej 2 b, 8000 Århus C. 70 år den 8. september.

Ejnar Hansen, Teglgårdsvej 16, 9900 Frederikshavn. 75 år den 10. september.

Reinold Foldager, Ndr. Strandvej 2 B, 3000 Helsingør. 75 år den 11. september.

Jørgen Christiansen, Liselund 7, 9000 Aalborg. 70 år den 13. september.

Kaj Traun Larsen, J. H. Mundtsvej 23, 2830 Virum. (Hannover-Stöcken 54.593). 70 år den 16. september.

Hardis Mouritsen, Strandgade 1, 9300 Sæby. 80 år den 16. september.

Frode Thorshøj, Jydeholmen 33 A, 2720 Vanløse. (Neuendamme 68.392). 70 år den 18. september.

Kjeld R. Bartholdy, Løgballevej 12, 7140 Stovby. (Buchenwald). 75 år den 20. september.

E. Damgaard Hansen, Konvalvej 3, 9000 Aalborg. 70 år den 20. september.

Ellen Jørgensen, Skolevangsvej 36, Elling, 9900 Frederikshavn. 70 år den 20. september.

Else Gullberg, Under Elmene 4, 5., 2300 København. 70 år den 21. september.

Inger Øst Larsen, Juelsparken 50, 9210 Aalborg SØ. 70 år den 25. september.

Kirsten Strange, Bernadottegården, 9560 Hadsund. 65 år den 26. september.

Kaj Carlsen, Lørupvej 3, 5856 Ryslinge. 75 år den 27. september.

Christa Grevil, Sylviavej 26, 3.sal, 2800 Valby. 80 år den 27. september.

Anna Andersen, Jernbanegade 56, 9560 Hadsund. 80 år den 26. september.

Agnes Wrist, Mågevej 6, 9850 Hirtshals. 65 år den 29. september.

Kitty Johansen, Lindholmsvej 71 A, 9400 Nørresundby. 75 år den 1. oktober.

M. Østergaard Jensen, Vesterbro 19, 9000 Aalborg. 80 år den 2. oktober.

Kurt Flade, Bøgevej 20 B, Havnsø, 4591 Føllenslev. (Buchenwald). 75 år den 2. oktober.

Oluf Larsen, Lindevej 3 C, 2.sal, 4300 Holbæk. (Buchenwald). 75 år den 2. oktober.

Else Bentzen, Nr. Boulevard 62, 8900 Randers. 70 år den 2. oktober.

Kaj Hugo Andersen, Møllevangsalle 208, 8210 Aarhus V. 75 år den 3. oktober.

Ruth Zierau, Mellemfors Allé 16, 2.sal, 2300 København S. 60 år den 7. oktober.

Viggo Hansen, Holmevej 19, 6760 Ribe. (Neuengamme 50.452). 75 år den 8. oktober.

Mogens Nielsen, Nørregade 5, 5800 Nyborg. 75 år den 10. oktober.

Vagn Nørlund Christensen, de Mezasvej 4, 8000 Århus C. 80 år den 12. oktober.

Holger Nilson, Åboulevarden 57, 3.sal, 8700 Horsens. 75 år den 12. oktober.

Karin E. Larsen, Sjællandsgade 11, 8900 Randers. 70 år den 14. oktober.

Johanne Rønn, Vesterhavsgade 54, 7680 Thyborøn. 75 år den 14. oktober.

Niels Chr. Andersen, Volmersvej 5, 6330 Padborg. (Neuengamme 69.118). 70 år den 18. oktober.

Lars Chr. Larsen, Knudensvej 62, 9900 Frederikshavn. 75 år den 19. oktober.

Bodil Haargaard, Martinus Rørbyesvej 13, 9000 Aalborg. 70 år den 19. oktober.

Kaj Ambrink, Møntmestervej 20, 3.sal, 2400 København NV. (Buchenwald). 75 år den 20. oktober.

Anker Andersen, Niels Juelsvej 6, Breum, 7870 Roslev. (Buchenwald). 85 år den 24. oktober.

V. Juel Petersen, Ørnevej 31, 9900 Frederikshavn. (Buchenwald). 75 år den 24. oktober.

Regner Jensen, Blæsbjergvej 12, 8700 Horsens. (Neuengamme 68.338). 70 år den 25. oktober.

Poul Davidsen, Nørrebrogade 140, 2200 København N. (Neuengamme 50.467). 80 år den 26. oktober.

Erik R. Semlov, Engdraget 42, 5700 Svendborg. 75 år den 26. oktober.

Vagn Åge Lindberg, Falkoner Allé 49, 2.sal, 2300 København F. 75 år den 26. oktober.

Hans Zierau, Mellemfors Allé 6, 2.sal, 2300 København S. 70 år den 26. oktober.

Birthe Laugesen, Snerlevej 27, 7900 Nykøbing. 70 år den 27. oktober.

Grethe Karstensen, Stadionvej 20, Øsby, 6100 Haderslev. 70 år den 28. oktober.

Henry Jarlstad, Bredegade 56, 8340 Mallings. 80 år den 31. oktober.

Johannes Rasmussen, Kongelundsvej 314, 2770 Kastrop. (Buchenwald). 75 år den 31. oktober.

APROPOS RUNDE DAGE!

»Runde dage« redigeres på grundlag af lister, der forfattes og indsendes af de enkelte foreningers sekretær/kasserer, hvorfor enhver henvendelse vedrørende optagelse/ikke optagelse på listen må rettes til denne.

En dagbogs lange rejse

Af Poul Riis

For mig startede det hele med et møde (04.03.93) for tidligere officerer ved Sjællandske Livregiment, Slagelse. Jeg skulle tale ca. en halv time og valgte at fortælle om kaptajn i Livgarden, Tage Fox Maule, som jeg havde haft »som gæst« i ca. et døgn omkring 28.11.1944 i min celle på Shellhusets tyske fængsel, inden han blev anbragt i Vestre Fængsel.

Denne perfekte officer, en stor personlighed, havde senere som cellekammerat i Vestre Fængsel Knud Børge Christensen - kaldet Jeppe, taxachauffør fra København, som næsten i enhver henseende var hans modsætning.

Jeppe overlevede et ophold i Dachau. Jeg besøgte ham under hans senere sygdom og talte ved hans begravelse.

Som tilhører var ved mødet på Slagelse kaserne stabslæge Hj. Thorsteinsson, som havde kendt Tage Fox Maule. Han bad mig sætte mig i forbindelse med en søn af ovennævnte, oberstløjtnant Carl Fox Maule, idet denne sikkert havde noget meget interessant at fortælle mig!

Selvfølgeringede jeg til Carl Fox Maule. - Det viste sig, at han havde en afskrift af en dagbog, påbegyndt af faderen i Vestre Fængsel 08.02.45.

Hvordan er denne dagbog kommet i familiens besiddelse?

Dagbogen er af en polsk præst, hr. Tarczynski, som var fange i Dachau 1940-45, medtaget til Polen efter befrielsen. Siden har præsten givet bogen til en hr. Szary, som har givet den videre til sin søn, Mark Szary. Sidstnævnte henvendte sig til det danske konsulat i Stettin for at høre, om det eventuelt kunne være efterkommere af dagbogens forfatter.

En telefonopringning til den danske ambassade i Warszawa godtgjorde, at det var tilfældet.

Kaptajn Tage Fox Maule født 19.5.1902. Død i Dachau 4. marts 1945.

I marts 1992 mødtes Tage Fox Maules datter, Ida Arup, født Fox Maule, og hendes ægtefælle Claus Arup med Mark Dzary på konsulatet i Stettin.

Dagbogen findes nu i afskrift i familiens eje. - Jeg fik et eksemplar tilsendt. Senere er et eksemplar overgivet til Dachau-klubben's bestyrelse og til Frihedsmuseet i København.

Tage Fox Maule kom med fangetransporten fra København til Dachau, der foregik i kreaturvogn og varede i 10-11 døgn!

I Dachau var vi tre danske præster, der havde været i lejren i ca. 3 måneder. Vi blev udkommanderet (1. marts 1945) til at være tolke og til at drage omsorg for, at hver enkelt blev noteret på en liste. Det blev min opgave at notere de syge. Blandt disse var den noget medtagne (af en ondartet halsbetændelse), Fox Maule, som jeg kendte fra Shellhuset.

Kort tid efter hørte jeg, at Fox Maule var død.

Jeppe havde en ganske speciel måde at udtrykke sig på. Han talte meget og interesserede sig ikke for den litteratur, Fox Maule læste.

Nogle »pluk« fra dagbogen:

»Vi har de festligste diskussioner, og sproget er vidunderligt!« - Som eksempel anføres Jeppe's omtale af en bestemt person: »Han er en lort, ikke? - er en skideflink stoder, han gav cigaretter!« »Man burde gøre studier til en bog om omgangssprog blandt chauffører!«

Turen via Gedser-Warnermünde og videre er nøje beskrevet. Livet i kreaturvognen, luftalarmene, bombningerne, standsningerne...mangel på mad, men værst af alt mangelen på vand!

Midt i savn og lidelser kan Fox Maule sige: »Jeppe er ubetalelig morsom!« - Et andet sted: »Jeppe har lige erklæret, at han godt kunne tænke sig et enkelt stykke otellokage!«

Ja, mange enkeltheder er med. Hvilken energi at skrive dagbog under sådanne forhold!

Kort før ankomsten til Dachau måtte han dog give op på grund af sygdommen.

I Dachau-lejren ender hans liv. - Men dagbogen fortsætter sin besynderlige vej via Polen, til den når familien i Danmark!

Poul Riis

NB!

Næste blad er planlagt til at udkomme den 1. oktober.

Da vi naturligvis bringer stof om jødeforfølgelserne, kan vi ikke udkomme den 15. oktober. Send derfor venligst mødemeddelelser o.l. til

1. SEPTEMBER

En del gode fotos fra KHs årsmøde på Staldgården i Kolding blev der ikke plads til denne gang. De bringes i næste blad.

FORENINGERNE

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Årsmøde på Staldgården i Kolding

Kammeraternes Hjælpefond holdt sit årsmøde på Staldgården i Kolding den 5. og 6. juni. Hans Bøjlund havde stået for den praktiske tilrettelæggelse, og det gjorde han godt.

Ved selve årsmødet lørdag eftermiddag indledte formanden, kontorchef, cand.jur. Hans Andersen med at byde velkommen, hvorefter næstformanden, civilingeniør Mogens Dyre oplæste de hilser, der var kommet fra kammerater, der var forhindret i at møde frem til bestyrelsens møde. I de fleste tilfælde var man forhindret på grund af sygdom, men man fortalte i den fremsendte hilsen, at man gerne hørte fra KH, så man kunne følge med fremover.

Formanden oplyste om, hvordan vedtagelserne på mødet i 1992 var ført ud i livet.

Bogen »Mindelunden i Ryvangen« var udsolgt, så der udarbejdes en ny udgave. Sat-

sen står endnu hos bogtrykkeren. Udsalgsprisen 50 kr. vil blive bibeholdt.

Fosmark fortalte om forløbet af 4. maj-dagen i Ryvangen. Han tilføjede, at det undrede ham, at tilslutningen stadig var så stor.

Ejler Mortensen fortalte interessante oplevelser fra feriehjemmet på Kegnæs. Der er foretaget en del nyanskaffelser, f.eks. en ny plæneklipper, nyt TV, ny oliebrænder og ny centralvarmekedel.

Driften af feriehjemmet havde i 1992 kostet 60.590 kr., Ejler Mortensens arbejde er udført uden honorar.

Rekordbelægning på feriehjemmet

Preben Feddersen oplyste om arbejdet med at fordele pladserne på feriehjemmet på Kegnæs. Han kunne tilføje, at der var tale om et rekordår med en belægning på 278 personer.

General F. B. Larsen: - Jeg har været medlem af bestyrelsen siden oprettelsen i 1945. Vi er stolte over, at KH stadig arbejder gennem bladet og feriehjemmet på Kegnæs.

Bladets forretningsfører J. E. Finderup gav en række oplysninger om bladets økonomi, hvorefter Johannes Fosmark fortalte om problemer med bladets redaktion. Han efterlyste flere mindeord. De skrives og bringes naturligvis for at glæde og trøste de efterladte, og det var ham ubegribeligt, at så relativ få kammerater sender bladet mindeord.

Hans Andersen gjorde opmærksom på, at rubrikken »Runde Dage« er oplysninger, der forfattes af de enkelte foreningers sekretærer.

Bladet er nu kommet gennem 47 år, og Hans Bøjlund fortalte om stoffets registrering, så man fremtidigt lettere kan finde de oplysninger, som bladet tidligere har bragt.

Budgettet fortæller om 7.000 kr., der er kommet fra tipsmidlerne.

Om farver inde i bladet oplyste Fosmark, at de er dyre i reproarbejde. Et almindeligt to-spaltet billede koster således 550 kr. i reproarbejde. Mødet ønskede, at bladet skulle fortsætte med at bringe farvebilleder, da de livet meget op i bladet.

Det var mødets ønske, at KH skal fortsætte sin virksomhed. Hans Andersen tilføjede, at hvis spørgsmålet om ophør rejstes, må den til den tid siddende bestyrelse tage stilling til evt. forslag.

Valgene

Til *kasserer* genvalgte Poul Brandt. Til *Kegnæsudvalget* genvalgte: Preben Feddersen, Ejner Haubergs søn Erik, Mogens Dyre samt Ejler Mortensen.

Til *bladudvalget* genvalgte: Johs. Rasmussen, Hans Andersen, Finderup og Johs. Fosmark.

Næste møde?

Der blev fremsat en del forskellige forslag, der nu undersøges nærmere: Mogens Dyre: - Møde over to dage er et godt arrangement. Han foreslog Danebod Højskole eller Nordborg Slots Efterskole. Poul Riis foreslog menig-

hedskursuscentret Liselund ved Slagelse. Han kunne anbefale det. N.C. Andersen foreslog Frøslevlejrens center. Hans Andersen: - Vi kunne hvertandet år samles på Kegnæs.

Under mødet blev referatet oplæst og underskrevet. I paragrafferne står der, at sådan skal man bære sig ad.

Søndag samledes man på Trapholt, der er kunstmuseum for Kolding by. Man var vist alle enige om, at museet var et besøg værd.

Efter en beskedent frokost kørte enhver til sit. Man havde oplevet en skøn dag i en venlig atmosfære.

F-k.

Om Staldgården skriver J.B. Holmgård:

Gestapo rykkede ind på Staldgården den 9. oktober 1943 og oprettede her sit hovedkvarter for Sydjylland.

Langt de fleste forhør på Staldgården var ledsaget af brutalitet og tortur. Folk blev pisket, sparket og slået i ansigtet, så blodet flød.

Den 4. maj 1945 om aftenen fik Gestapo på Staldgården ordre fra København om at sætte sig i bevægelse sydpå. Papirer blev brændt i den store kamin i chefens forkontor, og alt var vild forvirring. Koldingenserne og syd- og sønderjyderne kunne ånde lettet op. I dag er der indrettet museum i en af cellerne på Staldgården.

Torturinstrumenterne findes endnu

Et særligt afsnit af Staldgårdens historie udgør den tid, hvor Gestapo under krigen 1940-45 havde hovedkvarter på Staldgården, fra 1943 til krigens slutning, og hvorom endnu vidner Gestapocellen i SØ-hjørnet. I denne epoke sad mangan god dansk frihedskæmper fangen og var til forhør på Staldgården, forhør, hvor der anvendtes midler til tortur, som hørte middelalderen til. Torturinstrumenterne findes udstillet i den før omtalte celle II.

A.P. MØLLER

På de syv have -
under den syvttakkede
stjerne

Buchenwald-klubbens fødselsdag

Søndag den 19. september 1993 fylder Buchenwaldklubben 48 år.

I den anledning holder vi en sammenkomst, hvor vi sammen med vore damer møder kl. 18.00 i Parolesalen, politistation 1, Nyropsgade 22-6., København V.

Vi spiser sammen, og vi får serveret: Partyskinke, roast-beef, lammesteg, subs. kalvesteg, flødestuvede kartofler, salater, stegte div. pastaer, marinerede grønsager o.m.a. Derefter mandelrand med frugter og råcreme.

Efter denne dejlige mad serveres kaffe og småkager.

Prisen for alt dette er 170 kr. pr. person. Drikkevarer købes til moderate priser.

Efter spisningen bliver der lejlighed til en svingom.

Du må ikke snyde dig/er for denne hyggelige aften i kammeratligt samvær. Reserver allerede nu dagen og glæd dig til en dejlig aften. Tag din »bedre« halvdel under armen og mød op.

Kom også, selv om du er ensom i hverdagen. Vi lover dig, at du ikke vil komme til at kede dig.

Tilmelding er nødvendig, og vi beder dig indtrængende om, at du **senest den 5. september** på girokonto 6-17-60-03, Buchenwaldklubben v/ Ernst Steen, Vendersgade 6-4., København K, indbetaler beløbet for deltagelsen.

Dagen indledes som sædvanlig med kransenedlægning på Bispebjerg Kirkegård kl. 09.15, og derefter ved politiets mindevæg, hvorefter vi deltager i politiets mindehøjtidelighed i Mindegården kl. 10.00.

Vel mødt den 19. september.

Venlig hilsen
BESTYRELSEN/GA.

ERHVERVSHÆMMEDE

Pilgrimsrejsen

Til Emslejlrene Esterwegen, Versen og Dalum, samt til Neuengamme finder sted i dagene: Torsdag den 2. september til og med mandag den 6. september 1993.

OBS: I år skal vi bo i Papenburg, en smuk by med et dejligt opland.

Afgangstiden vil blive nærmere angivet ved modtagelse af rejseinformation.

1. dag: Afgang Odense rutebilstation og lidt senere hos Niels Sørensen, Volderslevvej (her kan bilerne parkeres) over Fåborg-Gelting. Ankomst efter sædvanlige ophold undervejs til Hotel Engeln, Mittelkanal rechts 97, 2990 Papenburg, tlf. 04961/71849, ca. kl. 18.

2. dag: Forsøges sejltur på floden Ems.

3. dag: Fridag. Lang lørdag i Papenburg.

4. dag: Søndag. Nedlæggelse af krans i Dalum, Esterwegen og Versen, og derefter en tur til den hollandske grænse.

5. dag: Til Neuengamme og hjem over Gelting/Fåborg.

PRIS: Ca. 1900 kr. incl. overnatning i værelser med bad, toilet, telefon og fjernsyn samt halvpension og køreturen.

Hurtig tilmelding ønskes til:

Niels Sørensen
Volderslevvej 36
5260 Odense S.
Tlf. 66 15 04 11

Anna og Peder Damsgård
Trællebjergetvej 35
Fragde Kjærby.
Tlf. 65 95 13 57.

Sydøstjysk afd.

Studietur/pilgrimsfærd til Tyskland og Polen den 4.-8. juni 1993

Fredag morgen var vi 21 fynboere, der sammen med 18 jyder kørte mod Fåborg og herfra med færgen til Gelting. Rejsen gik mod Templin - ca. 60 km nord for Berlin, hvor vi blev indkvarteret i et kæmpehotel med 12 etager. Hotellet ligger i et meget naturskønt område med sø og skov.

Ravensbrück

Ved mindesmærket holdt Lilly Staub, Fredericia, talen. Hun sagde bl.a.: - Medens jeg sad og tænkte på, hvad jeg skulle sige her, kom kirkebladet fra Hannerup sogn ind ad døren, og i det læste jeg: »To kvinder mødte hinanden i Ravensbrück. Begge vidste, at de sandsynligvis snart skulle dø.« Jeg er så bange for at dø,« sagde Luci til Elisabeth. Om natten, når de lå og hviskede sammen, græd hun og sagde samtidig: «Du har en Gud, der beskytter dig, men jeg har ingen Gud til at værne om mig.»

Sådan er det at være meneske. Somme tider har vi en gud, til andre tider har vi ingen.

Når vi i dag lægger en krans i Ravensbrück, er det for at

lade tankerne gå tilbage til Luci og Elisabeth og de ca. 35 danske kvinder, der gennem kortere eller længere tid led under nazismens grusomheder, fra de første kom hertil i oktober 1943 og indtil 9. april 1945.

Vi lovede vore børn og os selv, at der aldrig mere måtte komme en 9. april, men må desværre erkende, at menneskene ikke er blevet spor klogere.

Lilly Staub sluttede med at mindes disse ofre. Og kransene blev lagt, og vi sang »Kæmp for alt, hvad du har kært«.

Lejren blev besat og ligeledes museet.

Herfra gik turen til Gdansk, hvor vi overnattede.

Stutthof

Ved mindesmærket her holdt Richard Andersen, Odense, følgende tale:

- Da min bror Alfred og jeg kom hertil for snart 50 år siden, holdt kommandanten en tale til bl.a. os 147 kommunister, der kom hertil. Han sagde: »Dette er ikke en arbejdslejr ej heller en forbedringslejr. Dette er en tilintetgørel-

Richard Andersen holder talen ved mindesmærket i Stutthof (Foto: Poul Andreasen (Dres))

seslejr. I har haft lejlighed til at vælge kampen for eller imod os, som I racemæssigt hører sammen med. I er germanere som vi, men i stedet for at kæmpe sammen med Tyskland, har I valgt at kæmpe sammen med de russiske undermennesker.

Her skal I få lejlighed til at se, hvordan vi behandler jeres kommissærer.«

Lejren blev oprettet i 1939-40, senere udvidet ved, at plantagen blev ryddet, og der blev yderligere opført et par og tyve barakker. I januar 1945 var her 115.000 fanger.

Richard Andersen fortalte om nogle minder herfra. Badeanstalten lå i de gamle barakker, og når vi skulle derover og have vort månedlige bad, sang vi.

I de gamle barakker boede 7 danske kvinder. En dag, da vi kom derover, fik vi at vide, at Hedvig var død. Hendes mand Frants var i vor lejr, og nu skulle vi fortælle ham, at Hedvig ikke var mere.

En familie på far, mor og en dreng på 10-12 år kom til lejren. Faderen og drengen var i vores lejr. En dag var faderen død, og vi delte vores Røde Kors-pakker med drengen. Han samlede noget sammen til moderen, og da han ville gå over med det, tabte han noget, som moderen ville samle op.

Da hun bøjede sig ned, blev hun skudt fra vagttårnet.

En frygtelig oplevelse for sådan en dreng og for os.

Det blev juleaften, og vi havde håbet på lidt ekstra. Vi tænkte på dem derhjemme og på flæsketeg eller andesteg. Der var intet.

Vi havde stillet et juletræ op. Næste morgen var der sat en galge op på hver side af juletræet. To russiske brødre skulle hænges.

De var omkring 20 år.

Den ældste gik først til galgen, men den yngre nølede. Den ældste sagde: »Nu kommer den røde armé snart.« Så gik den yngre broder til galgen. Deres blikke til hinanden glemtes aldrig.

Minderne fra dengang forsvinder ikke. De (tyskerne) var umennesker.

Ære være dem alle.

Kransene blev lagt, og sidste vers af »Altid frejdig« blev sunget.

Sachsenhausen

Om eftermiddagen blev Gdansk besat, og næste morgen gik turen til Templin, som vi ankom til ved aftenstid.

Den sidste dag, 8. juni, af lagde vi besøg i Sachsenhausen, inden turen hjemad.

Ved mindesmærket her holdt Evald Lægteskov talen, og han sagde bl.a.:

- Det er med en lidt ejendommelig følelse, jeg står her i dag, med tanken om, at om få måneder er det 50 år, siden jeg sammen med andre fanger kom ind ad lejrrporten.

Efter et par døgn med transport i jernbanevogne og efter at have opholdt os på stationen i et par timer i regn og sludbyger, blev vi afhentet af SS. Så gik det med slag og spark op til lejren, hvor vi stod inden for porten og overværede morgenappellen sammen med 35.000-40.000 andre fanger.

Hvad vi overværede af mishandlinger trods enhver beskrivelse. Efter slaget ved Stalingrad blev mellem 12 og 15.000 russiske fanger dræbt ved nakkeskud som hævn for nederlaget.

I lejren var der organiseret modstandsbevægelse, og ofte hørte vi om henrettelse af 10-15 fanger, når SS havde trævet et en sådan organisation op.

Der har fra officiel side været forsøgt at udlette disse lejre og minderne derom.

For at forhindre, at dette skulle ske, har vi nu gennem nogle år foretaget disse pilgrimsfærd.

Her i Sachsenhausen har de forsøgt at lave en mindestue for tidligere SS-forbrydere - kaldet Stalinismens ofre.

Vi lovede i sin tid, at alle, såvel udenlandske som danske kammerater, der satte livet til i kampen mod nazismen, aldrig skulle blive glemte. Derfor står vi her i dag, for at indfri dette løfte.

Æret være deres minde!

Kransene blev nedlagt, og sidste vers af »Altid frejdig« blev sunget.

Sachsenhausensemuseet blev besat. Der var også flere skolebørn der samtidigt. Både for dem og for os var det en svær oplevelse.

Det var en god tur, som jeg aldrig vil glemme.

Tak til Sydøstjysk afdeling.

Emmy Foldager/kc

Århus - 28./29. august markeres

I Århus afdelingens »Tempel«, Skovvangsvej 220, er nedtælling i gang med forberedelsen til foreningens påtænkte sammenkomst og mindehøjtidelighed i anledning af kommende 28./29. august.

Sammenkomsten afholdes lørdag den 28. august kl. 13.00 i festlokalet Skovvangsvej 127 (lige overfor Skovvangsskolen).

Festlokalet er positivt i »Pigtråd«s juni udgave.

Kun et trappetrin... altså et væsentligt plus for vore gangbesværede kammerater!

Det tilrådes at være oppe på »dupperne« med en hurtig tilmelding til dette helt specielle arrangement, hvor alt - ja alt - *garanteret er i top.*

Vi har en meget varm intention om at få fat i alle Jer, som (desværre) ellers ikke deltager. Det er virkelig synd, at I sådan snyder Jer selv!!

Altså, I skal med, og vi glæder os til at have Jer i vores midte!! Festudvalget vil sørge for, at alt er klar til modtagelse:

Som sædvanlig en meget lækker frokost med tilbehør.

Efterfølgende kaffe eller te med div. - samt lidt andet godt.

Musik under hele arrangementet.

For medlemmer er prisen garanteret discount!!

Gæster - med i følge med medlemmer - vil det blive arrangementets kostpris (dog ikke over 200 kr.).

Sidste tilmelding vil være onsdag den 25. august - men, men, forlad jer endelig ikke på dato, sidste plads kan allerede være væk inden. Og det ville da være ærgerligt.

29. august deltager vi som sædvanlig med kransenedlægning på diverse grave - og denne gang i efterfølgende mindehøjtidelighed!

NB: Er der nogen tvivl om noget angående ovenstående, så ring endelig. Vort store kontorpersonale står gerne til rådighed!

Nyt flag

I anledning af Valdemarsdag den 15. juni 1993 har vi ansøgt Danmarks-Samfundet om et nyt flag. Vor »gamle dug«, som trofast har tjent os

gennem 32 år, skulle efterhånden behandles med en ret nænsom værdighed, akkurat som vi andre?!

Vi har nu - i skrivende stund - modtaget den gode nyhed, at vi er blevet bevilget et nyt flag, så nu glæder vi os til at promenerer med det den 28./29. august, og naturligvis i tiden fremover.

Nyt filmprojekt

Vor bys borgmester, hr. Thorkild Simonsen, er proktektor for et filmprojekt om »Århus under besættelsen« - 9. april 1940 - 5. maj 1945. I anledning af samme havde vi i foreningen besøg af lokal-tv et par gange, de ville gerne have en snak med dem, som kendte og var i besiddelse af den rigtige førstehåndsviden vedrørende denne tid. Egentlig meget fornuftigt.

»Århus under besættelsen« blev en dokumentarfilm i to afsnit, der i en montage af øjenvidneskildringer, arkivfilm og lokaloptagelser, beskriver, hvorledes anden verdenskrig forløb i vor egen by under den tyske besættelse.

Filmen lægger vægt på besættelsesmagtens forandring af hverdagslivet, de første illegale kontakter, modstandsbevægelsens organisering, »Den hemmelige krig«, specielle aktioner samt alt det kaotiske og hvad det indebar.

Ja, på den måde blev en del af vores medlemmer »i vores hule« så filmstars!!

Belønning: To kassetter til brug i vor egen lille video-biograf.

Vi mindes Willy Schmidt

Den 27. maj deltog vi i en meget smuk højtidelighed på Nordre Kirkegård, hvor vi mindedes Willy Schmidt på 50-års dagen, hvor han i en sabotageaktion mistede livet. Aktionen er nærmere omtalt i Pigtråds juni udgave.

Erik Kolling, der var deltager i aktionen, var første taler, derefter Henry Mogenssen, og til sidst Milma Bro.

Efter højtideligheden var vor afdeling vært ved et kaffebord i vore lokaler.

Wilfred Thomsen

Landsstævnet i Roskilde

12.-13. juni

Sjællands afdelingen havde i år æren af at arrangere landsstævnet, og bestyrelsen havde lagt nogle meget fine rammer, som det var op til medlemmerne at fylde ud.

Randers og Århus afd. havde arrangeret os med Mols Turistfart, således at vi havde bussen til rådighed under vores ophold på Scandic Hotel i Roskilde.

Dramatisk start

Vores bustur fik en uhyggelig start, idet bussen blev påkørt af en modkørende bil, der pludselig kørte over i busens kørebane med stor fart. Kun chaufføren Boe's hurtige reaktion, at kaste bussen ind på rabatten, forhindrede, at ulykken blev større.

Bussen fik siden revet op, og baghjulet revet af, samt ild i de elektriske installationer. To personbiler blev totalt smadret og fem personer derfra indlagt på hospitalet. De kunne dog udskrives samme dag.

Mols Turistfart fik hurtigt en ny bus sendt af sted til os, og vi kunne, dog noget chokerede, fortsætte vores tur.

I mellemtiden havde vi advariseret dem, der stod og ventede på os de aftalte opsamlingssteder. Også hotellet i Roskilde fik besked om forsinkelsen. Vi nåede med en times forsinkelse hotellet i

Roskilde, hvor man ventede os med eftermiddagskaffen.

Efter kaffen kørte vi til Vikingskibsmuseet ved den smukke Roskilde Fjord. Det var meget interessant at se, hvordan vore forfædre havde besejlet vore farvande.

Til festmiddagen var der ca. 65 gæster. Man mødtes i foyeren til en velkomstdrink, og et meget smukt syn nåede os fra salen med smukt pyntede borde i rødt, hvidt og blå.

Der var dækket til 8 personer ved hvert bord.

Hilsen fra Jyllandskorpset

Aksel Lauritzen bød velkommen, der var sange, og flere talere havde aftenen igennem ordet. Blandt andet talte formanden Viggo Eriksen fra Jyllands-korpset. Det er blevet en kær tradition, at medlemmer fra korpset deltager i vore landsstævner.

Landsformand Frode Greve Rasmussen talte også og havde flere hilsener med fra medlemmer, der var forhindrede i at være med.

Kontorchef Anna-Lise Clausen fra Frihedsfonden talte om de nye regler vedrørende hædersgaven. Arnold Jensen fra Kibæk sluttede talerækken.

Robert Manggård fra Bernadottegården i Roskilde sang meget smukt »En lærke letted«.

Fra Gestapofangerens møde. Else Bentzen, siddende. Viggo Eriksen, stående
(Foto: Edith Johansen)

Under middagen hyggede pianisten Christian Groll med dejlige melodier, og under kaffen gættede man bord for bord melodier. Dem, der havde de bedste resultater, belønnedes med præmier.

En hyggelig snak omkring bordene gjorde, at aftenen var perfekt.

Efter morgenmaden samledes man i bussen og kørte til Rorupstenen for at lægge blomster. Ved Rorupstenen talte Erik Mønsted, og Svend Larsen lagde blomsterne.

Fra kransenedlægning tilbage til Roskilde, hvor Domkirken skulle besøges. For nogle var det første gang, man var i Roskilde. Vi har tit set i fjernsyn fra kongelige begivenheder, men at se den i al sin pragt overgår alle forventninger.

To dygtige og ivrige guider fortalte og viste rundt i halvanden time, og kunne have fortalt os meget mere, men besøget på Bernadottegården i Roskilde, hvor man ventede os med en meget lækker frokost, fik os i bussen igen.

Vi blev budt velkommen af forstander Emmy Reintoft, og hun fortalte lidt historie omkring hjemmet, samt om de problemer, der er forbun-

det med at drive sådan et plejehjem. Det lyste ud af hende, at hun var meget glad for at forvalte dette job. Og hun er meget afholdt af både beboere og personale.

Chresten Karstensen talte også om de år, der gik forud for byggeriet af de to Bernadottegårde, det blev til, nemlig Hadsund og Roskilde. Og sluttede med at sige, at tiden læger megen strid, og udtrykte glæde over, at mange kunne nyde godt af at opholde sig under fredelige og trygge kår, både i Jylland og på Sjælland.

Gerne havde vi haft tid til at besøge beboerne i deres fremtidige hjem, men færgetider og hjemkomsttider skulle jo overholdes, så nødtvungne tog vi kærligt afsked med hverandre med et gensyn næste år, hvor det er Randersafdelingen, der skal afvikle landsstævnet.

En stor tak til Sjællandsafdelingens bestyrelse og hustruene for det store arbejde, der har hvilet på dem.

Turen hjem til Jylland gik uden dramatik. Alle gav Bo et knud og mange tak for hans fine kørsel.

Edith Johansen

Fra højre side: Hans Ebbe fra Sjællands afd., V. Eriksen, Jyllandskorpset, Aage Pedersen, Randers afd. Kr. Sørensen, Aarhus afd. Gestapofangerne ved Rorup.

Århus afd.

Program for 2. halvår 1993

14.-15. august:

Årsmøde i Frøslev. Der arrangeres gratis bustransport. Tilmelding senest 10. aug. Tlf. 86-15 73 15 Edith Johansen. Sommerhus 86-35 62 96. Der køres fra Randers Rutebilstation kl. 8.00. Fra Århus Musikhus kl. 8.30. Vi samler op nedover til Frøslev.

Der returneres søndag efter afslutning af årsmødet.

15.-21. august:

Tysklandsturen. Deltagerne til turen samles ved bussen kl. 15.00.

29. august:

I anledning af 50-året arrangeres i hele landet højtideligheder.

Kl. 10.00 lægges krans på Åboulevarden, på Vestre Kirkegård og på Skæring Hede.

Vi deltager i kransnedlægningen på Vestre Kirkegård, hvor vi mødes kl. 9.45.

Kl. 14.00 er der mindegudstjeneste i Domkirken med biskop Herluf Eriksen som prædikant.

Ved denne lejlighed medvirker så mange faner som muligt.

Kl. 16.00 modtages deltagerne af borgmester i Rådshushallen.

Der bliver musik, sange og taler: Velkomst fra borgmesteren. Hovedtale Flemming Juncker, en hilsen fra Bent

Melchior. Derefter tager vi afsked med et glas hvidvin.

Kl. 18.00 kransnedlægning på 4. Maj kollegiet.

Derefter er foreningen vært ved et traktement i festsalen på kollegiet. Kollegierne står for serveringen.

Aftenen vil forløbe festlig med foredrag, musik, sang og kammeratligt samvær.

Bestyrelsen opfordrer så mange som muligt til at deltage, så 50 års dagen får et værdigt forløb.

10. oktober:

Randers og Århus afd. vil arrangere museumsbesøg i Silkeborg med gratis bustur. Vi spiser middag et passende sted.

Program senere.

6.-7. november:

Repræsentantskabsmøde i Sønderjylland. Skibelund. Program senere.

9. december:

Besøg på Bernadottegården i Hadsund. Om aftenen julefrokost i Hornbæk. Gratis bus.

Program senere.

19. december:

Kransnedlægninger kl. 10.45 de sædvanlige steder.

Vi mødes på Egå Marina bagefter.

Program senere.

Bestyrelsen ønsker alle en god sommer, og på gensyn ved vore arrangementer.

P.B.V.

Edith Johansen

Jyllandskorpset til årsstævne

Som vanen tro var »Jyllandskorpset« også i år inviteret til Gestapofangerens årsstævne i Roskilde den 12.-13. juni.

Uheldigvis faldt dette sammen med den svenske »Bernadotteforeningen« årsstævne i Linköping, men det blev Roskilde, der blev mødestedet for vore 12 deltagere.

Efter fremmødet og indkvarteringen blev der under kaffebordet lejlighed til at hilse på gamle bekendte, inden bussen afgik til kransnedlægningen ved Rorup-stenen, hvor 11 danske modstandsfolk brutalt blev nedskudt »under flugt« den 9. august 1944.

Efter hjemkomsten fik »Jyllandskorpset« lejlighed til at holde et lille møde, hvor man diskuterede interne forhold. Det blev herunder vedtaget, at man til efteråret ville gentage tidligere vellykkede weekend-ophold på Nors Hovedgård.

Kisterne af 2 ofre nu hjemme

Under festmiddagen erindrede formanden, Viggo Eriksen, Herning, om, at redningsaktionen for 48 år siden til de tyske kz-lejre kom til at koste to danske redningsfolk livet, og meget a'propos var netop i disse dage kisterne med to unge chauffører kommet hjem fra Jugoslavien. I begge tilfælde folk fra CBU/

CF. Jo, en hjælpeaktion er ikke risikofri, og som civil er den næsten mere farefuld end for militært personel.

Under den afsluttende frokost på Bernadottegården om søndagen takkede én af deltagerne fra »Jyllandskorpset«, Søren Svendsen, Sorø, for den hyggelige sammenkomst, og nævnte, at selv om han som taxachauffør vel havde kørt fordi Rorup-stenen måske flere tusinde gange, havde han først i går konkret fået kendskab til baggrunden for mindestenens tilstedeværelse.

Som yderligere påmindelse om de hektiske tilstande under afslutningen af besættelsen fortalte han endvidere om en episode på landevejen ved Sorø den 5. maj 1945, hvor modstandsbevægelsen var blevet bekendt med, at en personvogn med tyske Gestapo-folk var på vej fra København til Tyskland, og at den skulle stoppes, hvorfor man udsatte bevæbnede poster.

Personvognen dukkede også op og fik en meget varm modtagelse - og alle omkom.

Desværre viste det sig, at det ikke var vognen med Gestapo-folkene, men en personbil med frihedskæmpere.

Ak ja. Sådan kan det også gå.

V. Eriksen

HANNOVER-STÖCKEN

Mindehøjtidelighed i Hannover-Stöcken

Igen i år var Hannover-Stöcken-gruppen inviteret til mindehøjtidelighed ved det monument, der er rejst for kammerater i koncentrationslejren i Hannover-Stöcken.

Vi var 8, der ville tage ned til højtideligheden, men des-

værre blev vi på grund af sygdom kun 4: Tage Traum, Gunnar Transel, C.A. Sørensen og Anny Sørensen.

Modtagelsen var fredag den 7. maj, hvor vi ankom til fritidshjemmet i Hannover-Stöcken, og vi blev modtaget meget hjerteligt af lederen

Hovedtaler ved mindehøjtideligheden var prof. Rolf Wernstedt, kulturminister for Nedersachsen.

Uschi Kiessling, der også i sin tid var den, der stod bag Hannover bys initiativ til mindesmærket.

Vi blev transporteret til et lækkert hotel lige overfor hovedbanegården og nød senere en hyggelig middag sammen med Uschi Kiessling og andre.

Lørdag den 8. maj mødtes vi ved mindesmærket kl. 11. Vi havde dog forinden været rundt på arealet, hvor KZ-lejren har ligget, og hvor vi stadig kan se resterne fra den tid.

Kulturministeren: - Vi må ikke glemme disse ofre

Kl. 11 bød Uschi Kiessling velkommen til hele forsamlingen, vel ca. 200 mennesker, og gav ordet til kulturminister for Nedersachsen, Rolf Wernstedt, der startede sin tale med at takke os, fordi vi var kommet og sammen med dem ville mindes de mennesker, der under store lidelser hér mistede livet.

Samtidig omtalte han de kammerater, der måtte marchere til Bergen-Belsen med så store lidelser og tab til følge, og også om det grusomme, der var overgået de 1016 fanger, der var for svage til at marchere til Bergen Belsen, og som af vagtmandskabet blev bragt til en lade, hvorefter de med halm hele vejen om laden og med benzin satte ild til det hele, så samtlige indebrændte. »Det hjælper os, og det kan hjælpe andre, at vi ikke glemmer disse ofre - æret være deres minde!«

Derefter spillede tre unge mennesker på henholdsvis tværfløjte, guitar og orgel, medens samtlige kranse blev lagt ved monumentet.

Den i Hannover meget kendte skuespiller Dieter Zimmer gik derefter frem og deklamerede digtet »Todesfuge« af Poul Celan.

En meget bevægende og fin afslutning på en mindehøjtidelighed for vore døde kammerater.

Vi var herefter på Rådhuset og afsluttede dagen med spisning og hyggeligt samvær på fritidshjemmet i Hannover-Stöcken.

Søndag den 9. maj drog vi atter hjem til Danmark med endnu et stort minde.

C. A. Sørensen

HORSERØD/STUTTHOF

Et barnebarns ord om 22. juni og Horserød

Der var solskin og drivende skyer over Horserød, da gamle fanger med familie og andre veteraner samledes den 22. juni til en højtidelighed ved den tidligere fange Per Ulrichs monument »Håbets Port«. Horserød-foreningen og Stutthof-foreningen havde samlet 60 nogenlunde friske og andre mere gangbesværede kammerater, som Horserød-foreningens formand, Villy Karlsson bød velkommen.

Det er en glæde at se, hvorledes omgivelserne ved monumentet er ved at tage form efter de oprindelige planer. Det uskønne plankeværk er netop blevet fjernet, arealet nogenlunde udjævnet, og bøjehækken - ja den har de pågældende instanser, der er forhandlet med, lovet vil blive mere grøn næste år. Villy Karlsson oplyste, at der vil blive foretaget beplantning til efteråret, bl.a. med to blodbøge ved monumentet. Han takkede de instanser, der søger for, at der efterhånden vil fremkomme et smukt anlæg.

Poul Henrik Jensen, et barnebarn af fange nr. 49, Martin Bjørner, takkede for opfordringen til at sige et par ord. - Det er jeg meget beæret over, sagde han. - Udover familieslægtskabet med min farfar har jeg altid interesseret mig for modstandskampen og DKPs historie. Jeg har næret stor respekt for den værdighed, det mod og den disciplin, hvormed over 300 internerede og senere mange andre fanger optrådte i kølvandet på grundlovsbrud og total krakelering af justitsvæsenets demokratiske facade, og senere udlevering til tyskerne.

Kommunistloven og interneringerne for 52 år siden har til stadighed rejst det ubehagelige spørgsmål og ført bevis for, hvor langt danske politikere var i stand til at føje overnationale magter. Derfor har den 22. juni også noget at sige til min og yngre generationer.

Gennem afstemninger med mindre end et års mellemrum har det danske folk været lok-

ket og truet til at indtræde i den europæiske union. Hele koret af samarbejdende partier fra SF til konservative, hele organisationsvæsenet fra LO til Dansk Arbejdsgiverforening har opfordret til, at Danmark finder sin indordning i det nye europæiske samarbejde.

Ukritisk har man accepteret indblanding i forhold, der normalt tages stilling til i det danske folketing. Langsomt indstilles vi på at deltage i en møntunion, og gradvis har vi opgivet at føre en selvstændig udenrigspolitik. Vi er godt på vej til at lukke af fra et bredt mellemfolkeligt europæisk samarbejde på ligeværdige betingelser, sagde Poul Henrik Jensen.

Han sluttede med bl.a. at sige: - Den viden og de smertelige erfaringer, som I og jeres oplevede dengang, er desto mere afgørende og vedkommende for vor tids unge. Derfor fortsæt jeres indsats, tag så meget I magter det, del i diskussioner, oplys og hold foredrag i skoler og på høj-

skoler, og hvor I kan komme til.

Før denne tale blev sunget Hans Kirks Horserød-sang og senere Danmarks Frihedssang. Der blev lagt mange buketter med sommerens blomster, og flere benyttede muligheden for at se det lukkede museum i Horserød Statsfængsel.

Derefter kørtes til Damgården i Pindemosen ved Helsingør, hvor deltagerne spiste deres medbragte madpakker, fik lidt koldt at drikke og iøvrigt nød »værtinden« Edsel Larsens kaffe og lagkage.

Stutthof-foreningens formand, Helge Kierulff, orienterede om ændringerne i erstatningsloven vedrørende hædersgaven. Og i det hyggelige kammeratlige samvær underholdt »Den syngende brandmand« Kurt Wilken med sange og viser.

Efter nogle timer vendte deltagerne hjem med mindet om en vellykket dag.

Leo

Horserød 22/6 1993: Villy Karlsson taler ved Håbets Port (Foto: Peder Søgård)

Mange fremtidsopgaver venter på en løsning

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme holdt sin ordinære generalforsamling den 19. april 1993 i lokalerne i Nyropsgade i København.

Formanden Hans Bøjlund bød de mange fremmødte velkommen og fremsatte ønsket om, at forsamlingen mindedes de mange kammerater, vi havde mistet i den forløbne periode.

Jakob Jensen valgtes som dirigent.

Formanden indledte sin beretning med at udtale, at et af de alvorligste punkter, der havde optaget ham meget, var afslutningen af foreningens virke. Men han var kommet til den overbevisning, at arbejdet måtte fortsættes.

Det internationale arbejde havde vist sig at være så omfattende og nødvendigt, at vi måtte fortsætte arbejdet. De store planer, der forelå for omdannelsen af Neuengamme til museum og forskningscenter, var af så stor betydning, at vi også fra dansk side måtte være med.

Jakob Jensen, der er vicepræsident i Amicale Internationale de Neuengamme, ville senere redegøre for vor deltagelse i AIN's netop afholdte generalforsamling. Her havde 12 nationer været repræsenteret, og formanden lagde vægt på, at Norge også havde været repræsenteret.

Formanden omtalte den diskussion, der havde været

mellem Georg Schlätzer og Morten Ruge. Man havde fra foreningens side afvist at tage deres problemer op til diskussion. Morten ville nu på foreningens opfordring deltage i en udsendelse, som TV2 ville optage i Verden-lejren i forbindelse med og som optakt til 50-året for Danmarks befrielse.

Man havde i den forløbne periode afholdt 4 bestyrelsesmøder - alle afviklet i fordelagtighed og med 100 % deltagelse.

Foreningens 30 års jubilæum var blevet fejret på behørig vis den 21. maj 1992. Det havde været en god tur med stemning og forventning - man havde først besøgt Hørserøllejren med en højtidelighed ved det netop indviede monument, derefter havde man besøgt lejrens museum, som blev beset med stor interesse. Herfra var man kørt til Kronborg og afsluttede med spisning på færgen Tycho Brahe.

Den årlige pilgrimsfærd blev foretaget i dagene 20. til 23. juli 1992 og blev bl.a. gennemført med højtideligheder og kransenedlægninger ved monumentet i Pelzerhagen ved Neustadt for ofrene fra Cap Arcona, ved monumentet i den tidligere kz-lejr Bergen-Belsen og med afslutning i Neuengamme.

Det havde været en anstrengende, men vellykket tur. Hans Bøjlund omtalte det samarbejde, der var indledt med AOF om oversættelse og udgivelse af processen mod de tyske krigsforbrydere med ansvaret for koncentrationslejren Neuengamme - den såkaldte Curio-Haus-Proces. Dette arbejde ville blive gennemført i nær kontakt med Neuengammeforeningen.

12 nationer til møde

Jakob Jensen redegjorde derefter for arbejdet i Amicale Internationale de Neuengamme (AIN). Sekretæren og han havde netop deltaget i

AIN's generalforsamling i dagene 2. til 6. april 1993 i Malente ved Kiel. 12 nationer var repræsenteret ved mødet, og det er år og dage siden, at vi har været så mange. AIN's økonomi var skrantende. Det lå i, at de lande, der tidligere havde støttet AIN med væsentlige beløb, såsom Sovjetunionen, Østtyskland (DDR), Tjekkoslaviet m.fl., ikke eksisterede længere og altså ikke betalte kontingent. Dog kunne man forstå, at senatet i Hamborg støttede, når det gjaldt, og Belgien, Frankrig og Danmark havde alle bevilget ekstra beløb til støtte for AIN.

Jakob Jensen omtalte her Europa Parlamentets bekendtgørelse af 11. februar 1993 om beskyttelse af de historiske mindesmærker og museer, der er oprettet i de tidligere koncentrationslejre. Hvor man flere steder havde forsøgt at oprette mindesmærker for tiden efter 1945 - hvor krigsforbrydere var interneret i de tidligere kz-lejre. For Neuengammes vedkommende havde Hamborgs senat planer om at gøre stedet til Nordeuropas største center til forskning af nationalsocialismen og kampen mod denne.

Planer i Tyskland for 50-året

Man havde på AIN's generalforsamling fremlagt meget store planer om højtideligheder i forbindelse med 50 året for afslutningen af den 2. verdenskrig. Vi havde fra dansk side meddelt, at vi på grund af højtidelighederne hjemme kun kunne sende en officiel delegation.

Der havde været en god og saglig diskussion mellem de 12 fremmødte nationer, som lovede godt for fremtiden, sluttede Jakob Jensen sin beretning.

Man gik derefter over til diskussion om beretningerne. Fra flere sider rejstes forslag om at støtte AIN økonomisk. Jørgen Lind påpegede, at mu-

seet i Neuengamme sendte folk ud til at tale med og filme tidligere fanger. Disse udsendte folk vidste ikke rigtigt, hvad de havde med at gøre. Det havde man været udsat for i forbindelse med Husum-lejren. Carl Heisel rettede en tak til bestyrelsen for vel udført arbejde.

Hans Bøjlund udtalte til afslutning, at Jørgen Lind havde ret. Der er foregået en del i den retning. Praktikanterne, der havde arbejdet med Husumlejrens historie, havde bl.a. haft et tæt samarbejde med Hans Chr. Rasmussen.

Hans Bøjlund omtalte iøvrigt TV2's planer om udsendelse om en række lejre med bl.a. genudsendelse af Villy Mørk Jensens udsendelse om tugthuset i Brandenburg og hans eget besøg i Bullenhus Dam og Neuengamme. Det var tv-udsendelser tilrettelagt af dygtige pressefolk og fotografer.

Beretningerne blev derefter ensstemmigt vedtaget.

Foreningens kasserer Birgit (Søs) Lærche fremlagde derefter regnskabet. Kontingentet ville ikke blive forhøjet trods den nedgang, der fandt sted i kontingentindbetalingerne, som skyldtes de mange dødsfald. Regnskabet viste et pænt overskud og blev godkendt med akklamation.

Under punktet indkomne forslag behandledes et forslag fra Kai Wadsbach Petersen om, at der på giroindbetalingskortet for kontingentet blev trykt - »gave til foreningen«.

Man diskuterede forslaget og enedes om ikke at trykke denne passus på girokortet. Men at man opfordrede medlemmerne til at yde ekstra bidrag i den følgeskrivelse, som fulgte girokortet.

På valg til bestyrelsen var Birgit Lærche, Helge Hansen, Axel Lauritzen og Henning L. Jensen, som alle blev genvalgt. Som suppleanter til bestyrelsen blev foreslået Cornelius Olsen og Carl Heisel, som valgtes. Til fanebæ-

Har du været »langtidsillegal« eller lignende, er det nødvendigt at blive »retlig anerkendt«, før alle dine kammerater fra dengang er borte. Det er nemlig din opgave at bevise, at du er omfattet af erstatningsloven, og er kammeraterne borte, er der ingen beviser, og så bliver du ikke anerkendt.

rer genvalgte Ove Laursen og som revisorer valgtes Erik Eilers og Knud Lynge.

Om emnet fremtidigt arbejde udtalte formanden, at den årlige pilgrimsfærd ville blive foretaget i august måned med udgangspunkt fra hotellet i Mühlbrook.

Planer om landsmøde i Esbjerg

I uge 37 i september forelå planer om et landsmøde i Esbjerg. Her ville foregå flere interessante besøg i bl.a. Fiskerimuseet, som omfatter en særudstilling om årene 1940-45. Besøg på værftet, hvor der bygges en boreplatform, Brandskolen m.m.

Jakob Jensen redegjorde for højtidelighederne i forbindelse med 50 års dagen for den 29. august. Her havde Sammenslutningen fået bevilget 50.000 kr. til et møde i Rådhuset i København. Neuengammeferien havde fået bevilget 25.000 kr., som ville blive benyttet til kransedlægninger i Danmark og ved kz-grave og mindesmærker i Tyskland.

Under punktet eventuelt rejstes spørgsmålet, om man ikke kunne lægge generalforsamlingen midt på dagen, idet flere fra provinsen så kunne deltage og undgå udgifter til overnatning på hotel.

NK.

SACHSENHAUSEN

Sachsenhausen på tryk

Redaktør ved Politiken, J. B. Holmgaard, tidligere Sachsenhausenfange nr. 75.091 har i sit blad for søndag den 13.6.1993 skrevet en fremragende artikel om lejren, som han oplevede den.

Artiklen bringer bl.a. følgende:

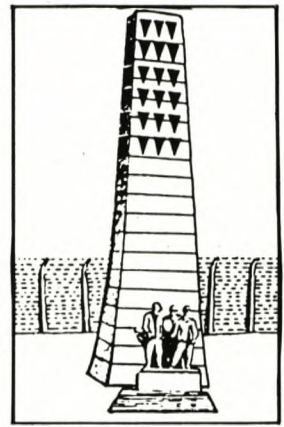
Fakta om Sachsenhausen

● Koncentrationslejren Sachsenhausen, Oranienburg, lå 35 km nord for Berlin ved landevejen Oranienburg-Schmachtenhagen.

● 204.000 mennesker fra 47 nationer blev interneret i lejren fra 1936 til 1945, og heraf skønner man, at halvdelen, ca. 100.000, omkom. 25.000 døde af sygdom, sult og mishandling, 33.000 blev myrdet eller henrettet, ca. 20.000 mistede livet under transporter, og et lignende antal døde under evakueringen af lejren. Det største antal fanger i lejren var 95.541 ved udgangen af marts 1945. Omkring 90 pct. var udlændinge. Den 21. april blev 42.000 fanger tvangsevakuert fra lejren under SS-eskorte. Kun 28.000 nåede Schwerin i live.

● 275 danskere blev deporteret til Sachsenhausen. Ni af dem døde, men kun de tre i selve Sachsenhausen, der havde den laveste dødsprocent for danske kz-fanger (Under 2 mod 44 pct. i Porta Westphalica). Den første dansker i Sachsenhausen var Paul Isert, der kom til lejren i maj 1941. Den største transport til lejren, der omfattede 77 politiske fanger (deriblandt denne artikels forfatter), fandt sted den 21. januar 1944.

● Blandt de danske fanger var kommunisternes formand Aksel Larsen, der fra 30. august 1943 til april 1945 sad i Gestapos lejr fængsel, det såkaldte Zellenbau. Tre danske faldskærmsfolk var interneret i isolation i Sachsenhausen. Veksellerer Sven Hoffgaard tilhørte lejrens legendariske falskmøntnerværksted, hvor jødiske fanger fabrikerede falske pund- og dollarsedler, frimærker og dokumenter. Andre danske deporterede var statsautoriseret revisor H. C. Steen Hansen, ambassadør Hans Erik Kastoft, tegneren og for-

fatteren Per Ulrich, landsretssagfører Axelsen-Drejer, lægerne Henry Meyer og Ejnar Dahl, skoleinspektør Johs. Fosmark og læge Peder Søgård (dengang stud.med.), der i dag er formand for Sachsenhausenforeningen.

● Kendte nordmænd i lejren var den senere statsminister Einar Gerhardsen, udenrigsminister Halvard Lange, socialminister Sven Oftedal, handels- og forsvarsminister Nils Langballe, stortingsmand Sverre Løberg, arkitekten Odd Nansen, forfatteren Arnulf Øverland og højesteretspræsident Natvig Petersen.

hvor han som så mange gange tidligere havde prøvet på at samle kræfter.

Den 4. maj blev han bisat i Mellerup.

Første gang, jeg trak Erik, var, da vi fra Horserød den 22.1.1944 på transport var omkring Vestre Fængsel. Vi var da 77 fanger. Turen endte i Sachsenhausen ved Berlin.

På sådan en tur lærer man hurtigt, hvem man knytter de nærmeste tråde med, venner man kan stole på. Erik var en af dem, som var med til at holde livsmodet oppe. Vi fandt altid en lys side på den anden side af det mørke!

Erik har så lang tid tilbage, jeg kan huske, været medlem af Randers Gestapofangerne, en årrække også som formand.

Æret være hans minde.

Albert Rasmussen

Robert Walther Poulsen

Forhenværende vognmester ved DSB, Ridder af Dannebrog, Robert Walther Poulsen, Langkærvej 1, Tilst, er død, 86 år.

Robert Walther Poulsen var født i Skanderborg, blev udlært som maskinarbejder og fik efter nogle år ansættelse hos Frichs i Århus. Senere kom han til DSB, hvor han blev ansat som vognmester. På grund af sine gode sprogkundskaber var han udstationeret på grænsestationen i Padborg, men han virkede også andre steder, inden han vendte hjem til Århus.

Under besættelsen var Poulsen aktiv i modstandsbevægelsen som sabotør. Han blev arresteret af tyskerne og sad i Frøslevlejren, da Danmark blev befriet.

Kaj Tretow-Loff

Kaj Tretow-Loof, oberstløjtnant og tidligere chef for Infanteriets Reserveofficersskole på Gurrehus og Forsvarets Brevskole, blev 75 år.

Tretow-Loof, hvis far var chef for 1. Regiment, det nuværende Danske Livregiment, blev løjtnant 1941. Han deltog som frivillig i Vinterkrigen i Finland og gik efter hjemkomsten aktivt ind i modstandsbevægelsen. Han var med i gruppen »Holger Danske«, blev arresteret af tyskerne og sad som fange i Gestapo-hovedkvarteret i Shellhuset.

26. april 1945 blev han dømt til døden, men tyskerne nåede ikke at eksekvere dødsdommen, før de 4. maj 1945 måtte kapitulere til de allierede.

Mindeord

Erik Andersen, Mellerup

Erik Andersen, Mellerup, er her ikke mere. De sidste dage for ham var i Norge,

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Jakob Jensen, Højager 12,
3230 Græsted. 42 29 19 41.
Sekr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500
Lille Værløse. 42 48 56 74.
Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16,
2.th., 1806 Frederiksberg C, 31 31 86 86.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff,
Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischer-
mann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen,
John Nielsen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894
Øster Ulslev 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363
København K 33 12 85 95.
Sommer: Moststien 6, Vester Lyng, 4500 Ny-
købing S. 53 41 01 20.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej
25, 5000 Odense. 66 12 71 99.

Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Stenbjerg
Kirkevej 6, 7752 Snedsted. 97 93 83 11.
Kass./sekr.: Niels Vognsen, Stokrosevej 21,
8330 Beder, tlf. 86 93 61 38.

Aalborg: Henning Jensen, Østerled 44,
9370 Hals, tlf. 98 25 18 56.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.
Kass.: Ernst Nielsen, Strandagervej 9, Mun-
kerup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18. tlf. 49
71 86 59.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Allé 16,
2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej
75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27
23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge, 42 40 50 87.
Kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Vi-
rum. 42 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Kontortid
for sociale sager: Tirsdag 10-12. Sommerferie:
3/6-31/8.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen, Jagt-
vænget 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V. 75 11 64
18.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Es-
bjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen,
Frederik den III vej 3, st, 7000 Fredericia. 75
92 54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tlf. 75 93 29 73,
åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.

Åbent torsdag kl. 14-16. 75 53 18 84.

Odense afd.:

Fmd.: Minna Dahl, Præstegårdsvænget 16,
5210 Odense NV. 66 13 80 10.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230
Odense M, tlf. 66 14 27 16.

Sydfyns afd.: Fmd. og konsulent: Hjarne
Ditlevsen, Løkketoften 15, 5700 Svendborg.
Kontor: tlf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-
11.00).

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskræn-
ten 3, Ganløse Bund, 3660 Stenløse 42 18 30
46.

Aalborg afd.: Fmd: Børge Dahl, Herskind-
sgade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000
Aalborg. 9812 16 19. Åbent torsdage 12-17.
Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-
17.

Århus afd.: Fmd. Wilfred Thomsen, V. Stuc-
kenbergsvej 25 st, 8210 Aarhus V, tlf. 86 10
41 25.

Kass. Carlo Hansen, Randersvej 518, 8380
Trige, Tlf. 86 23 17 35.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200
Århus N. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag
og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej
18, 8500 Grenaa, tlf. 86 30 90 76.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62,
8900 Randers, tlf. 86 42 69 61, Giro 207 13
04.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmus-
sen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenå. 86 30 90 76.
Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk,
8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Axel Lauritzen,
Lundtofteparken 42, 2 tv. 2800 Lyngby.
42 88 12 42. Sommer: 42 65 05 11.

Kass.: Kaj Schack Grundahl, Tranevej 14,
2670 Greve. 42 90 16 00. Giro 170 30 72.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Sand-
kåsvej 2, 8210 Aarhus V, tlf. 86 15 73 15.

Kass.: Henning de Place, Jordbrovej 23,
8200 Århus N, 86 10 17 41, giro 1 27 64 92.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500
Lille Værløse. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærvej 28
C, 2820 Gentofte. 31 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boule-
vard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 31 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevvej 24,
8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærvej 116, 2860
Søborg. 39 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge
Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 31
49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Hans Bøjlund, Påbyvej 36, 6000 Kol-
ding. 75 56 90 49.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv.,
2650 Hvidovre. 31 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000
Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Amerikavej, 7.4. th.,
1756 København V. 31 23 02 14/55 44 10 32.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22,
5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken
128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bag-
sværd. 42 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72,
2650 Hvidovre. 31 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann, Fredens-
vej 1 A, 3. th., 2920 Charlottenlund. 31 63 82
55.

Kass.: Heinz E. Hess, Elverhøjvej 1 C, 2730
Herlev. 44 94 44 41.

Frihedsfondens postadresse er: Æbelø-
gade 1 st, th., 2100 København Ø. Telefon 39
27 35 00. Åbent tirsdag, onsdag og torsdag
kl. 10-15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12
senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt
by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200
Århus N. Telefon 86 16 91 18, i kontortiden
eller Rich. Tue, 86 16 92 42 (sommerhus 86
55 84 64) Ansøgning om ophold i højsæso-
nen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpe-
fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution.
12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors,
7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98
11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af
Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge.
Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.